

Australijos lietuvių laikraštis „Mūsų pastogė“ mini jubiliejų: 75 metų kelionė prasidėjo karo laivuose

Šiomet 75 metų jubiliejų mini du labai skirtingi Australijos laikraščiai: didžiausio tiražo šalyje dienraštis Melburno „Sun Harald“ ir palyginti mažytis, tačiau taip pat ilgą istoriją skaičiuojantis Sidnėjaus savaitraštis „Mūsų pastogė“. Pastarasis leidinys nuo pokario laikų ilgą laiką buvo svarbi Australijos lietuvių bendruomenės dalis, padedanti išlaikyti lietuvišką tapatybę, kultūrą ir kalbą, okupacijos metais jis tapo bene vieninteliu žinių apie Lietuvą šaltiniu Australijoje. Leidinį virš 20 metų redaguojanti Dalia Doniela svetainei *Pasauliolietuvis.lt* atskleidė įdomių faktų iš šio laikraščio istorijos.

Ana Vengrovskaja

PASAULIOLIETUVIS.LT

Laikraštis „Mūsų pastogė“ 1949 m. |
Australijos lietuvių bendruomenės
archyvo nuotr.

75-metį „Mūsų pastogės“ bendradarbiai ir skaitytojai paminėjo spalio 27 d. – išpūdingame laive-restorane, jie švęsdami plaukiojo po Sidnėjaus uosto įlanką ir grožėjosi miesto vaizdais.

Įdomu, kad leidinio istorija taip pat prasidėjo uostuose, kai pokariu į Australiją kariniais laivais atplaukė virš 10 tūkst. lietuvių. Lietuvių bendruomenės spaudos sąjungos valdybos pirmininkas Romas Cibas prisimena, kad pirmasis laikraščio leidėjas, ankstyvesnis emigrantas Antanas Baužė su žmona Ona pasitikdavo atvykstančius karo laivus iš Europos po Antrojo pasaulinio karo ir ieškodavo lietuvių.

„Taip mano tėvai susipažino. Buvome susitarę palaikyti ryšį tarp savų, informuoti vienas kitą, kas vyksta“, – sako R. Cibas.

„Mūsų pastogės“ komanda 1949 m.,
pirmas iš kairės – įkūrėjas Antanas
Baužė | ALB archyvo nuotr.

Kaip ir lietuvių išeivių kelionės karo laivais, „Mūsų pastogė“ kelias buvo ilgas ir nelengvas:

„Ligi 1962 metų (pradėta leisti 1949 m. pradžioje) Australijos Lietuvių Bendruomenės laikraštis Mūsų Pastogė tikrai turėjo gana sunkų kelią. Per tą laiką laikraštis pastovumo neturėjo: nuolat keitėsi redaktoriai, amžini piniginiai *nedaktekliai*, pradžioje pačių leidėjų nepastovumas, vis tai jos leidėjui – ALB Krašto Valdybai kėlė didelių rūpesčių. Kasmet į metų pabaigą abejota, ar laikraštį toliau leisti, ar jį uždaryti. Bet nežiūrint visų sunkumų „Mūsų pastogė“ ėjo nesustodama su viltimi, kad su laiku reikalai pagerės“, – nelengvą laikraščio gyvenimo pradžią prisimena 1983 m. Australijos lietuvių metraščio autoriai.

„Mūsų pastogės“ redaktorė Dalia Doniela, LR ambasadorius Australijoje Darius Degutis, LB Spaudos sąjungos valdybos pirmininkas Romas Cibas, MP ekspeditorė Aida Abromas per Vasario 16 d. minėjimą | D. Donielos archyvo nuotr.

Nepaisant sunkumų, leidiniui pavyko išsilaikyti ir atšvęsti ne vieną garbų jubiliejų.

Šiuo metu leidinys taip pat susiduria su iššūkiais, tik jau kitokiais. Dauguma jo skaitytojų ir prenumeratorių yra vyresni žmonės, kurių gretos po truputį retėja.

„Mūsų pastogės“ išvaizda per 75 metų gyvavimo istoriją pasikeitė neatpažįstamai. 1949 metais laikraštis turėjo tik 4 puslapius, iš kurių vienas puslapis privalėjo būti spausdinamas anglų kalba, vėliau leidinys išaugo iki 8 puslapių ir tapo savaitraščiu.

Nuo 2001-ųjų „Mūsų pastogės“ redaktorės pareigas eina Dalia Doniela. Lietuvė interviu svetainei *Pasauliolietuvis.lt* papasakojo, kaip, bėgant metams, neatpažįstamai pasikeitė jos redaguojamas leidinys ir kodėl jam vis dar pavyksta išsilaikyti greitos informacijos prisotintame pasaulyje. D. Doniela pasidalino prisiminimais, kokie keliai ją atvedė į Australiją ir į „Mūsų pastogės“ redakciją.

„Mūsų pastogės“ komanda mini leidinio 70-metį, 2019 m. | D. Donielos archyvo nuotr.

„Mūsų pastogė“ redaguojate jau daugiau nei 20 metų. Kokie keliai Jus atvedė į šį leidinį? Ar atsimenate, kada pirmą kartą jį paėmėte į rankas?

Į Australiją nuolat gyventi atskridau 1994 metais pas savo vyrą Vytautą Donielą, kuris išeidamas į pensiją persikraustė iš Niukaslo (angl. *Newcastle*) miesto į Sidnėjų ir nusipirko butą netoli Sidnėjaus lietuvių klubo. Tuo metu Klube buvo ir „Mūsų Pastogės“ redakcija. Tad per pirmą apsilankymą Klube kartu susipažinau ir su MP („Mūsų Pastogė“ – aut. pastaba) redakcija. Praėjus dvejiems metams jiems prisireikė antros tekstų surinkėjos. Tuo metu redakcijai paštu atsiųsti rankraščiai buvo surenkami primityviu kompiuteriu ir tada redaktorius tuos tekstus karpydavo ir su klijais klijuodavo ant A3 formato suliniuotų lapų. Nuotraukoms būdavo išpjaunamos skylės, pačios nuotraukos perfotografuojamos spaustuvėje ir iš apačios priklijuojamos ant tų išpjautų skylių.

Tuo metu redakcijai paštu atsiųsti rankraščiai buvo surenkami primityviu kompiuteriu ir tada redaktorius tuos tekstus karpydavo ir su klijais klijuodavo

ant A3 formato suliniuotų lapų.

Mano vyras ilgus metus ėjo Niukaslo universitete profesoriaus pareigas ir, kaip sakoma, yra tikras spaudos žmogus. Tai jis mane paskatino pradėti dirbti redakcijoje, o kadangi mokėjau mašinėle spausdinti akląja sistema, tai noriai įsijungiau į šį darbą. Tad dirbti redakcijoje pradėjau tekstų surinkėja.

Galbūt atsimenate, ką apie šį leidinį yra pasakoję buvę jo redaktoriai ir bendradarbiai?

Kai pradėjau dirbti MP redakcijoje, redaktoriumi buvo poetas Bronius Žalys. Jis buvo labai draugiškas, šiltas, kruopštus žmogus, mėgo savo darbą. Tuo metu interneto neturėjome. Buvo nelengva surinkti paskutines žinias iš Lietuvos, kurios mus pasiekdavo vėluodamos apie dvi savaites. Visa informacija keliaudavo laiškais. Jei kas gaudavo laikraščią ar žurnalą iš Lietuvos, redaktorius prašydavo pasidalinti ir su juo. Taip pat, jei kas vykdavo į Lietuvą, buvo prašomas atvežti naujausių laikraščių, žurnalų, knygų. Tuo metu visi labai domėjosi nepriklausomybę atstačiusia Lietuva, daug kas daugelį metų jos neregėjo, tad viskas, kas buvo susiję su Lietuva, buvo įdomu.

Kai Bronius Žalys su žmona Palmyra 2000-aisiais išvyko nuolat gyventi į Lietuvą, laikraščio redagavimą perėmė Rita Baltušytė. Ji buvo pirmoji redaktorė, kuri laikraštį pradėjo maketuoti kompiuteriu. Tačiau po metų ji atsistatydino ir tada laikraštį perėmiau redaguoti aš. Pradžioje nelabai norėjau tokios atsakomybės, bet man už nugaros stovėjo mano vyras. Iš jo gavau vertingų patarimų dėl redagavimo, medžiagos parinkimo ir palaikymo. Jis puikiai pažinojo vietinius lietuvius, pats aktyviai visur dalyvavo ir man visada padėdavo laviruoti tarp nesutarimų Bendruomenėje, nuomonių skirtumų, atlikti savo darbą kaip galima geriau.

Daugiausia laikraštį skaito vyresnės kartos lietuviai – dauguma jų atvyko į Australiją patys būdami vaikais, o dabar jiems jau 80 ir daugiau metų.

Kaip laikraštis keitėsi einant metams?

Per daugelį metų laikraščio leidimas neatpažįstamai pasikeitė techniškai – nuo kljavimo ant lapų iki maketavimo kompiuteriu. Taip pat dramatiškai pasikeitė ir prenumeratorių skaičius. Kai pradėjau redaguoti laikraštį, buvo apie 1000

prenumeratorių, dabar teturime tik apie 250. Daugiausia laikraštį skaito vyresnės kartos lietuviai – dauguma jų atvyko į Australiją patys būdami vaikais, o dabar jiems jau 80 ir daugiau metų. Daugelis jų neturi kompiuterių, tad laikraštis jiems vis dar svarbus ir aktualus. Australija – milžiniška ir atstumai tarp didžiųjų miestų, kur gyvena daugiausia lietuvių, taip pat dideli. Laikraštis yra gyvas ryšys tarp tų lietuvių ir Lietuvos.

Trumpai apibūdinkite, koks leidinys yra dabar: kokios temos gvildenamos dažniausiai?

Jame galima paskaityti Lietuvos įvykių apžvalgą, informaciją apie įvairius renginius skirtingose Australijos lietuvių bendruomenėse, straipsnius apie atskirus žymesnius Australijos lietuvius, apie jų pasiekimus, taip pat apie žymesnius pasaulio lietuvius, įdomesnius įvykius Lietuvoje, įvairius pasiekimus, apdovanojimus, knygas, istorinius straipsnius ir kt. Temos labai įvairios, kaip įvairūs ir skaitytojų pomėgiai.

Spalio 27 d. Sidnėjuje vyko leidinio 75 metų jubiliejaus šventė | Australijos lietuvių

bendruomenės Sidnėjuje nuotr.

Kokius iššūkius įžvelgiate savo, kaip redaktorės, darbe?

Iki šiol laikraščiui pavyko išsilaikyti tik iš aukų ir palikimų. Laikraščio prenumeratos užtenka gal tik pusei metų. Likusią sumą surenkame iš skelbimų, užuojautų, aukų ir palikimų. Stambesnių aukų gauname ir iš kai kurių Australijos lietuvių organizacijų. Anksčiau gaudavome daugiau aukų ir palikimų, bet daugelis vyresniųjų pokario emigrantų jau išėjo Anapilin ir nedaug jau jų beliko. Didesnį palikimą buvome gavę iš a. a. Saudargų šeimos. Jo mums užteko ilgesnį laiką. Paskutinius kelerius metus mus dosniai parėmė Sidnėjaus lietuvių klubas, Sidnėjaus lietuvių moterų socialinės globos draugija ir Australijos lietuvių fondas.

Kokia, jūsų manymu, „Mūsų pastogės“ ateitis, kiek dar gyvuos šis leidinys?

Laikai keičiasi, jaučiamas kartų skirtumas. Kas buvo aktualu pokario emigrantams – nebeaktualu dabartiniam jaunimui. Jų kiti interesai ir pomėgiai ir tai yra suprantama bei natūralu. Manau – su pokariniiais emigrantais pasibaigs ir laikraščio leidimas. Kaip redaktorė išmokau būti tolerantiška, kantri, dėmesinga, paslaugi, stengiausi suprasti kitus žmones, išklaudyti jų nuomones, nekišti savos, nekreipti dėmesio į mažus dalykus.

75 metų jubiliejų bendruomenės nariai minėjo plaukiojančiame restorane, Sidnėjaus uosto įlankoje | Australijos lietuvių bendruomenės Sidnėjuje nuotr.

Ką tik, spalio 27 d., paminėjote savaitraščio 75 metų jubiliejų. Kaip atšventėte šią gražią sukaktį?

„Mūsų Pastogės“ jubiliejui Lietuvių bendruomenės spaudos sąjungos valdyba, kuri yra MP leidėjas, išnuomojo „stiklini“ laivą, kuriame susirinko visi norintys atšvęsti 75-erių metų jubiliejų. Susirinko 90 žmonių. Iš Lietuvos Respublikos ambasados Kanberoje (angl. *Canberra*) atvyko įgaliotoji ministrė Skaistė Aniulienė. Kaip visada tokia proga, buvo kalbų, sveikinimų, šiokių tokių staigmenų ir šventiniai pietūs. Diena buvo vasariškai saulėta ir šilta. Laivas plaukiojo po Sidnėjaus įlanką, tad susirinkusieji galėjo smagiai pabendrauti ir pasidžiaugti nuostabiais vaizdais.

Spalio 27 d. šventės akimirkos | D. Donielos archyvo nuotr.

Papasakokite apie save ir savo šeimos istoriją - kaip Jūs ar Jūsų artimieji atsidūrėte Australijoje? Kaip išsikūrėte ir gyvenote šioje šalyje iki šiol?

Aš gimiau Kaune, Lietuvoje. Mano abiejų tėvų šeimos buvo ištremtos į Sibirą. Iš tėvo pusės seneliai – Stanislava ir Albertas Milvidai – buvo gydytojai. Jie buvo ištremti 1941 m. birželio 14 d. Senelis 8 metus išbuvo lageryje, Močiutė su mano

tėvu Kaziu pakliuvo į Jakutską. Mamos tėvelis Juozas Akelaitis buvo knygnešys, į Sibirą jis buvo ištremtas du kartus. Pirmą kartą caro valdžios už lietuviškos spaudos platinimą, antrą kartą 1949 metais į Manzurkos kaimelį kartu su šeima – žmona Zuzana, dukra Laime (mano mama), dukra Aliute ir sūnum Algimantu. Po Stalino mirties visi sugrįžo Lietuvon, išskyrus mano senelį Juozą Akelaitį. Jo palaikai buvo parvežti į Lietuvą tik Atgimimo laikais.

Nepaisydami trėmimų, tėvai baigė aukštuosius mokslus. Tėvelis tapo inžinieriumi, o mama – vokiečių kalbos mokytoja. Aš baigiau Kauno 5-ąją vidurinę mokyklą (dabar Kudirkos vardo), kurioje buvo sustiprintas lietuvių kalbos mokymas, paskui baigiau Antano Sniečkaus politechnikos institutą (dabar Kauno technologijos universitetas), įgijau statybos inžinierės profesiją. Keturiolika metų dirbau Kaune Miestų statybos projektavimo institute,ėjau inžinierės pareigas. Lietuvoje susipažinau su savo vyru Vytautu Doniela, kelis kartus svečiavausi Australijoje, paskui mūsų likimai susipynė ir 1994 metais išvažiavau gyventi į Australiją.

D. Doniela „Mūsų pastogė“ redaguoja jau daugiau nei 20 metų | Asmeninio archyvo nuotr.

Kaip Jūs asmeniškai puoseleėjate ryšį su Lietuva ir kodėl Jums tai svarbu?

Lietuva – mano Tėvynė. Ji – mano tikėjimas, mano meilė, mano viltis. Grįžtu į Lietuvą pasisemti stiprybės ir energijos, kurios man užtenka iki kito apsilankymo. Didžiuojuosi jos istorija, nuostabi gamta, be galo džiaugiuosi jos pasiekimais,

gražėjančiais miestais. Turiu nuostabių draugų ir giminių, kurie man dabar yra kaip seserys ir broliai.

Projektas „Pasaulio Lietuva.“

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nekeisti straipsnio pavadinimo, nurodyti informacijos šaltinį, autorių ir projekto pavadinimą.